PIES NA WSI

KODEKS DOBRYCH PRAKTYK

Opracowano na podstawie Code of practice for the welfare of dogs, Department for Environment, Food and Rural Affairs, UK, 2010 oraz Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.

Psy od wieków stanowią nieodłączny krajobraz wsi. Jedną z ich głównych ról była ochrona gospodarstwa, sygnalizowanie, że zbliża się ktoś obcy. Niestety, zwierzęta te zazwyczaj nie były i nadal nie są traktowane tak jak powinny. Ich przedmiotowe traktowanie, niekontrolowanie rozmnażanie przynosi im wiele cierpienia Badania naukowe przeprowadzone w ostatnich dziesięcioleciach przyniosły wiele cennych informacji o tych czworonogach. **Psy wolą towarzystwo człowieka niż innego psa, są wobec swoich opiekunów lojalne i empatyczne.** Natychmiast wyczuwają ludzkie cierpienie i kierują się pragnieniem dodania otuchy i łagodzenia smutku swojego opiekuna. Dowiedziono, że w swoim rozwoju osiągają dojrzałość trzyletniego dziecka! Na bazie badań naukowych oraz przemian w Polsce 21 sierpnia 1997 roku przyjęto **ustawę o ochronie zwierząt.** Już pierwszy artykuł ustawy przypomina, że „**Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę".**

Decydując się na psa, czy to podwórkowego czy domowego, **należy zdać sobie sprawę, iż średnio psy żyją dwanaście lat, a częściej dłużej.** Warto zadać sobie pytanie, czy środki finansowe, którymi dysponujemy pozwolą nam na godne, zgodne z prawem, utrzymanie psa? Czy będzie nas stać na wizyty u weterynarza? Czy jadąc na wakacje będziemy mieli komu powierzyć opiekę nad zwierzęciem? Czy pies kupiony dzieciom nie znudzi im się za chwilę? W niepamięć powinno odejść myślenie, że właściciel psa może z nim robić co chce, np. głodzić go, trzymać na krótkim łańcuchu, a w razie choroby zabić czy porzucić. Zgodnie ze wspomnianą ustawą **niehumanitarne, okrutne traktowanie psa, czyli wyżej wspomniane, podlega karze, także więzienia do lat 5**. I coraz częściej media nagłaśniają przypadki znęcania się nad psami, a opinia publiczna i sądy nie szczędzą piętnowania i karania sprawców przestępstw nad psami. Nierzadkie są także przypadki pogryzień przez psa, np. dzieci. Za to także odpowiedzialni są ludzie, opiekunowie psa, a nie sam pies.

Nie istnieje jedyna słuszna droga opieki nad psem, ponieważ każde zwierzę, każda sytuacja jest inna. Potrzeby jednak są takie same. Można uznać, że dobrostan zwierząt jest zapewniony, jeśli zwierzęta są zdrowe, dobrze się czują oraz nie cierpią. Warunki te noszą nazwę „pięciu wolności" i zawarte są w Kodeksie Dobrostanu Zwierząt, który został opracowany przez angielskich specjalistów z Rady Dobrostanu Zwierząt (Farm Animals Welfare Council). Poniżej zaproponowany zostanie Kodeks Dobrych Praktyk Opieki Nad Psem, przygotowany na podstawie „pięciu wolności". To krótkie kompendium ma także na celu przybliżeniu wiedzy na temat samych psów: jakie one są, czego potrzebują, co lubią.

1. Potrzeba odpowiedniego środowiska do życia
2. Potrzeba odpowiedniego pożywienia
3. Potrzeba swobodnego wyrażania zachowań typowych dla psa
4. Potrzeba towarzystwa innych zwierząt bądź separacja od nich
5. Potrzeba wolności od bólu, cierpienia, urazów i chorób

1. Środowisko, w którym żyje pies

Pies, przebywający wewnątrz czy zewnątrz budynku, potrzebuje ochrony przed zagrożeniami. Wydawać się może, że pies domowy ma zapewnione wszelkie bezpieczeństwo, jednak warto przyjrzeć się swojemu mieszkaniu przed przyniesieniem psa do domu. Czy otwarte okna, balkon nie stwarzają ryzyka wypadnięcia psa? Czy domowe/ogrodowe chemikalia, płyny, substancje nie będą dla psa drażniące? Podobnie rośliny, które mogą być trujące. Psy mają naturalną skłonność do odkrywania i eksplorowania, toteż niełatwo o wypadek.

Psy potrzebują suchego, komfortowego, ciepłego i bezpiecznego miejsca do odpoczynku. Ciągłe przebywanie w zimnie powoduje ich cierpienie, niemożność wypoczęcia, regeneracji sił. Jeśli decydujemy, że pies będzie przebywał na zewnątrz trzeba się zastanowić w jaki sposób zostanie mu zapewniona ochrona przed zimnem i innymi warunkami atmosferycznymi. Zwierzę musi mieć miejsce gdzie może się ukryć i czuć bezpiecznie.

Psy są szczególnie wrażliwe na upały. Zamknięcie psa w nagrzanym aucie, na balkonie w upał, bądź trzymanie w blaszanej budzie na krótkim łańcuchu może spowodować jego śmierć, nawet w krótkim czasie.

Psy nie lubią brudzić swoich legowisk i miejsc gdzie często przebywają. Potrzebują obszaru, gdzie będą mogły załatwić swoje fizjologiczne potrzeby. Niektóre psy potrzebują częstego korzystania z toalety. Warto tutaj przyjrzeć się psom łańcuchowym. Ustawa z 1997 roku mówi, iż pies po 12 godzinach bycia na uwięzi powinien kolejne 12 godzin spędzić swobodnie. Pies łańcuchowy nie ma możliwości załatwienia swojej fizjologicznej potrzeby w oddaleniu od budy przez pół doby. Udowodniono, że psy, które są zmuszane do załatwiania swoich potrzeb w legowiskach cierpią, czują dyskomfort, przeżywają duży stres, chorują. Ile psów łańcuchowych regularnie jest z nich spuszczanych? Ile psów całymi dniami i tygodniami ma na szyi łańcuch?

Co należy zatem zrobić, by zorganizować psu dobre środowisko do życia?

- Niech miejsce, w którym przebywa pies, jest bezpieczne, czyste i spokojne. Upewnij się, że otoczenie w którym żyje pies jest wolne od zagrożeń
- Miejsce w którym pies śpi powinno być komfortowe, czyste, suche, ciepłe i bez przeciągów
- Znajdź psu miejsce, w którym będzie mógł się ukryć kiedy coś go przestraszy (np. fajerwerki, grzmoty)
- Jeśli pies utrzymywany jest w boksie, budzie, na łańcuchu, często sprawdzaj w jakim jest stanie, czy nie jest w niebezpieczeństwie, bądź czy nie potrzebuje wypróżnić się poza swoim legowiskiem
- Zorganizuj psu miejsce, przestrzeń z dala od legowiska, gdzie będzie mógł swobodnie załatwiać swoje potrzeby fizjologiczne. Szczeniaki, psy starsze i chore mogą czuć taką potrzebę częściej

- Jeśli zostawiasz psa na kilka/kilkanaście godzin upewnij się, że przestrzeń w której on pozostanie będzie bezpieczna, z dostępem do świeżego powietrza, w odpowiedniej temperaturze
- Transportując psa upewnij się, że jest bezpieczny i nie boi się
- Nie zostawiaj psa samego w sytuacji kiedy czuje on zagrożenie, strach czy silny stres. Tylko opiekun psa może dodać mu otuchy i wyprowadzić z silnego stresu
- Nie zostawiaj psa bez kontroli, by nie zagubił się, nie zabłądził
- Jeśli wyjeżdżasz bez psa, upewnij się, że osoba która będzie się nim opiekować zrobi to tak samo dobrze jak Ty.

2. Dobre odżywianie

Psy piją dużo wody, zatem dostęp do czystej, świeżej wody bez ograniczeń jest konieczny dla utrzymania psa w zdrowiu. Drugim filarem jest odpowiednie, zbilansowane pożywienie.

Resztki z domowego stołu nie będą służyły psu (a na pewno nie będzie to posiłek zbilansowany), niektóre zaś produkty mogą być szkodliwe (rodzynki, czekolada, cebula..). Potrzeby żywieniowe psa zależą od wieku, płci, aktywności, a nawet od tego czy pies został wykastrowany/wysterylizowany. Pies potrzebuje przynajmniej jednego posiłku dziennie i to co zje/ile zje zależy od typu jedzenia, wagi ciała, aktywności. Dorosły pies powinien mieć stabilną wagę odpowiednią do wieku, płci, rasy i poziomu aktywności. Nie powinien być ani zbyt chudy ani gruby. Zarówno przekarmienie jak i niedożywienie powodować będzie choroby. Nagła zmiana diety może powodować u psów problemy trawienne. Intensywne ćwiczenia, zabawy krótko przed lub po posiłku również mogą być dla psa szkodliwe.

O czym warto pamiętać?

- Zapewnij psu dostęp do czystej, świeżej wody przez cały czas
- Sprawdź czy pies nie jest zbyt chudy/otyły, czy jego waga jest stabilna i odpowiednia do potrzeb psa, jego wieku, rasy, płci i aktywności
- Gwałtowna zmiana w ilości zjadanych porcji/wypitej wody przez psa może świadczyć o jego zdrowotnych problemach. Warto wtedy skonsultować się z lekarzem weterynarii
- Czytaj etykiety na opakowaniach z psią karmą i porcjuj jedzenie zgodnie z instrukcją, obserwując jednocześnie czy pies nie dostaje jej za mało/za dużo
- Psy mogą mieć także specjalne, niestandardowe potrzeby żywieniowe, szczególnie jeśli chodzi o szczenięta, suki w ciąży i karmiące, oraz psy starsze lub chore
- Karm psa raz dziennie, o ile weterynarz nie zalecił inaczej

- Nie zmieniaj diety swojego psa nagle. Zmiany powinny być wprowadzane stopniowo przez kilka dni
- Przed karmieniem i tuż po nim nie baw się intensywnie z psem/nie trenuj go
- Jeśli nie masz pewności co robić zasięgnij porady weterynarza bądź skorzystaj z dobrego, wiarygodnego źródła.

SKALA WAGI PSA

	Niedożywiony • niewidoczne mięśnie • widoczne żebra, kręgosłup, kości biodrowe • brak tkanki tłuszczowej na ciele
	Poniżej wagi • widoczne żebra i kręgosłup • niewielka ilość tkanki tłuszczowej w zadniej części ciała • wyraźnie zarysowana talia
	Optymalna waga • żebra, kręgosłup, kości zadnie są tylko lekko widoczne • gładka, lekko wcięta talia • gładka część ogonowa, z tkanką tłuszczową, ale bez złogów
	Powyżej wagi • brak wcięcia talii, szeroki zad • trudne do wyczucia dotykiem żebra, kręgosłup i kości zadnie • gruba warstwa tkanki tłuszczowej w okolicy ogona
	Otyłość • obwisły brzuch • żebra, kręgosłup, kości biodrowe niewyczuwalne dotykiem • grube złogi tkanki tłuszczowej w okolicy ogona

3. Wyrażanie typowych zachowań

Zachowanie psa jest indywidualne i zależy od wielu czynników: rasy, wieku, przeszłych doświadczeń. Psy w swojej naturze są raczej towarzyskie, lubią zabawy z ludźmi i innymi psami, dlatego powinny mieć regularną możliwość takich interakcji. Psy są inteligentne, zatem nuda działa na nie destrukcyjnie. Znudzone psy mogą zachowywać się uciążliwie: mogą nadmiernie szczekać, gryźć meble, niszczyć. Agresja, zmiany w zachowaniu, niechęć do jedzenia mogą wskazywać na zaburzenia w psychice zwierzęcia. Psy, tak jak ludzie, doświadczają wielu emocji: radości, lęku, strachu czy gniewu. Ich zachowanie, język ciała może pomóc w zrozumieniu jak się czują i w jakiej kondycji fizycznej i psychicznej są.

Poszczególne psy mają różne potrzeby: jedne będą spać dłużej, inne będą bardziej aktywne. Wszystkie jednak potrzebują regularnego biegania, chodzenia, odkrywania, zabawy, węszenia (tropienia). Stopień aktywności psa zależny jest od wieku, rasy i stanu zdrowia. Decydując się na psa trzeba wziąć pod uwagę czy będziemy w stanie zaspokoić te potrzeby.

Wyszkolenie psa jest ważne, by nauczyć go odpowiedniego zachowania. Szczenięta i młode psy należy ostrożnie wprowadzać w świat dźwięków, otoczenia, innych zwierząt, ludzi. Samo szkolenie, dobrze poprowadzone, wzmocni więź psa z opiekunem. Ważne jest, by przed szkoleniem zasięgnąć fachowej porady i z trenerem wybrać najlepszą opcję treningu. Nieprawidłowa tresura może źle wpłynąć na zdrowie psychiczne psa i zostawić w nim trwały ślad. Szczególnie bicie psa, przemoc mogą spowodować u niego traumę trudną do wyleczenia. Szkolenie oparte o zabawę, nagrody, smakołyki jest przyjemne dla psa i jest powszechnie stosowane przez profesjonalistów. Oczywiście nie należy szkolić psa w ekstremalnych warunkach pogodowych czy w otoczeniu które może go przerażać (np. w dużym hałasie).

O czym warto pamiętać?

- Upewnij się, że pies ma wystarczająco dużo aktywności w ciągu dnia i nie wpada w nudę bądź przygnębienie
- Upewnij się, że pies ma przedmioty/zabawki, którymi bezpiecznie może się bawić, gryźć je i żuć
- Upewnij się, że pies może odpoczywać kiedy chce i potrzebuje. Szczenięta i psy starsze mogą potrzebować więcej odpoczynku po aktywności
- Zapewnij swojemu psu regularne ćwiczenia, zabawy z ludźmi bądź innymi zwierzętami. Przynajmniej raz dziennie, aby Twój pies był sprawny i aktywny
- Jeśli nie jesteś pewien jakich ćwiczeń i aktywności potrzebuje pies, porozmawiaj o tym z weterynarzem lub behawiorystą czy trenerem
- Warto znać sygnały płynące od psa gdy jest zdrowy i sprawny, a także gdy jego potrzeba ruchu nie jest zaspokojona

- Wszystkie psy powinny być odpowiednio przeszkolone, aby zachowywały się łagodnie wśród ludzi i innych zwierząt. Najlepiej już od młodego wieku stopniowo i pozytywnie prowadzać je w różne środowiska
- Najlepiej szkolić i uczyć psa poprzez zabawę, nagrody, zabawki czy smakołyki
- Jeśli zauważysz zmiany w zachowaniu psa (np. agresję, strach) unikaj sytuacji stresowych i skontaktuj się z lekarzem weterynarii lub behawiorystą
- Zabezpiecz przestrzeń, tak by pies nie miał możliwości zaatakowania innych zwierząt, w tym zwierząt gospodarskich (kur, krów czy koni)

4. Zapewnienie odpowiedniego towarzystwa

Psy są towarzyskie, cenią i lubią obecność człowieka. Wiele psów źle znosi samotność i cierpi spędzając długie godziny samotnie. Według ekspertów cztery godziny to maksymalny czas, jaki pies może zostać sam. Oczywiście ten czas rozstania z opiekunem może być indywidualny, w zależności od wieku psa, wcześniejszych doświadczeń, warunków mieszkaniowych. Mimo to, regularne pozostawianie psa samego na długie okresy będzie przyczyną problemów w jego zachowaniu.

Nauka relacji z ludźmi, psami i innymi zwierzętami jest istotną częścią rozwoju szczeniaka. Szczenięta pozbawione takiego kontaktu, bądź wprowadzone nieostrożnie, mogą być stać się wycofane, agresywne czy niespokojne jako dorosłe psy. Psy, które zostały zbyt wcześnie odebrane od matki i rodzeństwa także mogą wykazywać nietypowe czy agresywne zachowania w dorosłości Jeśli pies ma kontakt z ludźmi, innymi psami i zwierzętami, to prawdopodobnie będzie bardziej towarzyski i radosny.

Psy chcą dobrze znać swoich opiekunów. Mogą być zdezorientowane i zestresowane jeśli zachowanie opiekuna jest nieprzewidywalne, inne niż zazwyczaj. Nigdy nie należy wyładowywać swojej złości na psie. Nigdy nie należy go straszyć, dręczyć, prowokować do agresywnych zachowań czy bić. Przestraszone psy charakterystycznie podkulają ogon, chowają uszy, dyszą, oblizują pysk. Długotrwały stres i strach będą dla psa wyniszczające i prędzej czy później zaczną wykazywać zachowania destrukcyjne, agresywne lub będą chorować.

O czym warto pamiętać?

- Jeśli w domu mieszka więcej niż jeden pies należy dla każdego z nich zapewnić legowisko i miskę
- Upewnij się, że pies nie jest samotny, przygnębiony podczas Twojej nieobecności w domu. Zadbaj, by nie przebywał długo sam
- Upewnij się, że Twój pies wystarczająco dużo czasu spędza z Tobą, innymi ludźmi czy przyjaznymi psami

- Zachęcaj psa do pozytywnych relacji z innymi psami, pozwól mu na kontakty z innymi zwierzętami
- Szczeniaki powinny mieć możliwość wchodzenia w interakcje z innymi psami, zwierzętami i ludźmi. Przed kontaktem z innymi zwierzętami upewnij się, że Twój pies ma komplet szczepień
- Dzieci nie powinny zostawać same z psem!
- Nie zachęcaj psa do agresywnych zachowań i nie prowokuj go
- Jeśli pies nie lubi towarzystwa innych psów, zachowuje się wobec nich agresywnie nie zmuszaj go do tego. Zasięgnij porady weterynarza bądź behawiorysty

5. Utrzymanie psa w zdrowiu, ochrona przed cierpieniem, urazami i chorobami

Psy odczuwają ból i cierpią. Ich próg bólu jest zbliżony do ludzkiego. Okazywanie cierpienia jest zależne od rasy psa, jego wieku, charakteru. Każda zmiana w zachowaniu może być znakiem, że zwierzę jest chore i cierpi. Najczęściej są to zmiany związane z jedzeniem i piciem: pies odmawia jedzenia, chudnie, pije zbyt mało wody, bądź pije ją w nadmiarze. Chore psy nie są chętne do zabawy, piszczą lub wycofują się gdy opiekun chce się zbliżyć, próbują się schować. Mogą reagować agresywnie na dotyk. W oczach, nosie, uszach może pojawić się wydzielina. Wymioty, biegunka, nadmierne ślinienie to również powody do niepokoju. Do lekarza weterynarii należy udać się także kiedy pies nadmiernie drapie się, wygryza sierść, kiedy pojawiają się obrzęki czy wybroczyny, a także inne widoczne urazy. To tylko orientacyjna lista oznak choroby. Psy są podatne na choroby zakaźne, toteż nie należy lekceważyć szczepień ochronnych. Warto wspomnieć o ochronie przez pchłami i kleszczami. Rynek oferuje wiele skutecznych rozwiązań (specjalne obroże, tabletki, płyny aplikowane na skórę). Podobnie jak człowiek, pies potrzebuje rutynowych wizyt u lekarza, by zapobiec chorobom.

Wielu opiekunów decyduje się na sterylizację psa. Jest to bardzo słuszna decyzja, także pod kątem zdrowia psa. Wykastrowane psy i wysterylizowane suki są mniej podatne na choroby i nie cierpią podczas cieczki (psy nie włóczą się, nie próbują uciekać). Ograniczenie rozrodu ogranicza także bezdomność psów. Warto wiedzieć, że psy nie czerpią satysfakcji z "wychowywania" potomstwa. Tutaj jest ogromna różnica między nami, ludźmi, a psami. W przypadku rozrodu psy realizują swój instynkt. Wykastrowany pies i wysterylizowana suka nie czują potrzeby rozrodu i są zdrowsze, także psychicznie. Obecnie gminy, także wiejskie, chętnie dopłacają do kastracji i sterylizacji psów, gdyż na nich spada obowiązek opieki nad bezdomnymi zwierzętami (np. zobacz Gmina Nasielsk). Trzeba pamiętać, że w przypadku rozrodu za szczeniaki odpowiedzialny jest opiekun psa. Szczeniaki powinny być co najmniej 8 tygodni ze swoją matką, a opieka nad nimi także jest wymagająca.

O czym warto pamiętać:

1. Sprawdź, czy przestrzeń, w której żyje pies jest bezpieczna, tak by zminimalizować ryzyko urazów. Sprawdź czy pies nie ma dostępu do chemikaliów, trujących roślin, otwartych okien
2. Obserwuj psa, a każde przedłużające się i nietypowe zachowanie skonsultuj z lekarzem weterynarii
3. Ustal z lekarzem weterynarii jak często pies potrzebuje rutynowych kontroli w gabinecie
4. Szczepienia, ochrona przed pasożytami, pchłami i kleszczami to bardzo ważna część dbania o dobrostan psa
5. Odchody psa muszą być usuwane z trawnika, ogrodu czy innych miejsc, gdzie pies biega/bawi się. Zapobiega to przenoszeniu się pasożytów i zarazków
6. Nie podawaj psu leków przeznaczonych dla ludzi. Mogą one nawet spowodować śmierć zwierzęcia!
7. Jeśli pozwolisz psu na rozmnażanie, pamiętaj, że w czasie ciąży suka potrzebuje szczególnej opieki. Odchowanie szczeniaków, znalezienie im dobrego domu to odpowiedzialność opiekuna psa.

Z każdym rokiem rośnie świadomość społeczeństwa i opiekunów psów na temat tego gatunku, jego specyfiki, wymagań. Dostępność do lekarzy weterynarii jest coraz lepsza, także w gminach wiejskich, a prasa, Internet oferują profesjonalną wiedzę, właściwie dla każdej rasy psa. Nie brakuje pasjonatów, którzy na forach internetowych wymieniają się rzetelnymi i fachowymi poradami. Niestety, psy na łańcuchu to nadal częsty widok. Okrucieństwo wobec psów, nielegalne rozmnażanie ras i handel nimi, walki psów to temat z pierwszych stron gazet. Bezdomność psów, przepełnione schroniska to żywy temat wśród samorządowców, którzy muszą zaopiekować się bezdomnymi psami ze swojego terenu. Na szczęście niektóre samorządy decydują się na częściowe lub pełne sfinansowanie sterylizacji i kastracji, a także czipowanie (elektroniczne zarejestrowanie) zwierząt z terenu gminy. Miejmy nadzieję, że w najbliższych latach dojdzie do systemowych rozwiązań w naszym kraju (np. obowiązkowej rejestracji wszystkich psów), które przyczynią się do lepszego dobrostanu tych czworonogów.